

אד .

פרוטוקול מס. 60/ד'

מישיבת ועדת הכספים
 התקיימה ביום ד', כ"א אדר א', תשי"ט - 4.3.1959 בשעה 9.00

נ ו כ ח י ם

- חברי הוועדה: היו"ר י. גורי
 ס. אולמרט
 י. אפרתי
 א. בהיר
 ש. דיין
 א. הרצפלד
 מ. חזני
 ק. כהנא
 ז. סוזאייב
 מ. קלמר
 י. קרגמן
 ח. רובין
 י. רוקח

מוזמנים: שר הדתות הרב י. מ. טולידאנו

י. שפירא - סגן מנהל כללי, משרד הסעד
 ש. פרדס - מנהל לשכת שר הדתות

מר אבולעפיה - מטעם משרד האוצר

ש. בזק - מזכיר הוועדה

סדר-היום: דיון על תקציב משרד הדתות.

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את הרב טולידאנו, שר הדתות, היושב עמנו זו הפעם הראשונה. כולנו מאהלים לך הצלחה בתפקידך הרם. אני מאחל לך שבימי כהונתך תרבה אהבת ישראל. אנו עוברים עתה לדיון על תקציב משרד הדתות.

ח. רובין: אשר לסעיף השתתפות הרשויות המקומיות בתקציב הרבנים הראשיים - מהו הבסיס לקבלת משכורת של הרבנים ברשויות המקומיות? מאחר והרבנים הראשיים הם דיינים, כיצד יכול להופיע סעיף משכורת הדיינים בתקציב הרשויות המקומיות?

לסעיף הווי דתי וחגיגות דתיות - אני מבקש פירוט על מה הוצאו הכספים האלה בשנה הקודמת. לפי ידיעות שקבלתי, הוצאו סכומים אלה גם למטרות אחרות.

לפי אילו כללים ניתנת התמיכה במועצה למען השבת? מהי הביקורת של משרד הדתות או מבקר המדינה על המועצה למען השבת?

ח. רובין -

מהו האופי המשפטי של המועצה למען השבת, האם זהו גוף מאוגד? מהו ההרכב של מועצה זו, והאם זהו גוף אחד או יש כמה מועצות?

מה הן ההכנסות של בתי-הדין הרבניים והיכן הן כופיעות בתקציב? היכן מופיעות ההכנסות מאגרות שמסלמים המורשים להופיע בפני בתי-הדין הדתיים?

האם יש תקנות של בתי-דין רבניים הנובעות מתקופה שלפני קום המדינה? תקנות אלו פורסמו לפני 15 שנה על-ידי הרבנים הראשיים. מהו הבסיס לתקנות אלו המחייבות את הצדדים? האם משרד הדתות איננו רואה צורך לבחון את העניין ולנסח את התקנות מחדש?

קראתי שבימים אלה בפטר הקאדי המושלמי של נצרת, ששימש גם אב בית-הדין השרעי, שהוא בית-הדין לערעורים. האם העדר מינוי בעוד מועד לא יעמיד בספק את השיפוט הדתי אצל המושלמים?

האם הוקמו בתי-דין דרוזיים? מה גורל הסכום של 11 אלף לירות שהוקצב למטרה זו בשנה השוטפת לאור העבודה שבתי-דין אלה לא הוקמו עדיין?

האם במשרד הדתות יש גם עובדים לא-יהודיים?

בשטח המיעוטים - מהי עבודת המחלקה העוסקת בהקדשים המושלמיים? מה הן ההגדרות לחלוקת התפקידים בין משרד הדתות ומחלקה זו לבין רשות הפיתוח? מה מידת השיחוף של בני העדה המושלמית בהנהלת ההקדשים? על שולחן הכנסת הונחה הצעת חוק בנדון; כיצד פעל הדבר עד עכשיו?

בתקציב מוקצב סכום של 16,550 לירות למחלקה לשירותים ציבוריים. מהם תפקידיה של מחלקה זו? אני מבין שכל הסכום הזה נועד לתשלום משכורות לעובדים במחלקה זו. אני מציג שאלה זו לאור העבודה ששמעתי כמה דברים על מחלקה זו. במה עוסקים עובדי מחלקה זו באופן קונקרטי?

אשר לסעיף - הלוואות להקמת בנייני דת, רצוני לדעת מי הם הגופים או הפרטים שקיבלו הלוואות מסעיף זה בשנת התקציב השוטפת.

היו"ר י. גורי :
לשאלתו הראשונה של חבר-הכנסת רובין רצוני להעיר, שלענין זה יש היסטוריה. רצוני להסביר מדוע נעשה הדבר. בזמן שקבענו את משכורות הרבנים מחדש הוברר, שהרבנים הראשיים של תל-אביב, חיפה ופתח-תקווה מקופחים, והיה צורך להשלים להם את משכורתם, דבר שאי-אפשר היה לעשותו אלא באמצעות תקציב הממשלה. מתוך זה שלא רצו לקפח את הרבנים הללו שהם ממלאים תפקיד ברשויות מקומיות - מצאו לנכון לשלם להם את משכורתם, כולל התוספות, מקופת המדינה ולקבל מהרשויות המקומיות את הפרשים הללו. המטרה היתה חיונית. אם העניין מתאים מבחינת החוק - שאלה זו טעונה בידור. אני מציע שהוועדה לא תיכנס לשאלה זו. אני אעביר את השאלה ליועץ המשפטי, והיה אם יתברר שהעניין איננו כתיקונו מבחינת החוק - נמצא לכך דרך אחרת.

פ. קלמר :
רצוני לומר באופן כללי שהתקציב שנקבע למשרד הדתות איננו הולם את צרכי העליה הנאה אלינו. ידוע שתקציבי המשרדים השונים גדלו, מה שאין כן תקציבי משרד הדתות.

ועמ' הכספים
4.3.59

ט. קלמר -

העליה שזרמת לישראל לפחות מחציתה הם יהודים שומרי דת ומצוות, וגם השאר אינם רחוקים מעניני הדת. תקציב זה לא הוגדל בצורה מתאימה, בהשוואה לתקציבי המשרדים האחרים, כגון משרד הבריאות, הסעד והעבודה. מסתבר איפוא שהמשרדים האחרים הביאו בחשבון את ממדי העליה. רק לענינים הדתיים יש התנכרות, ותקציב משרד הדתות נשאר כאותה מסגרת כמו אשתקד. יש מקום לדרוש, שהממשלה תתייחס לעניני הדת ביחד רצינות, מכפי שהדבר בא לידי ביטוי בתקציב.

סעיף "ההשתתפות בהקמת בניני דת ומוסדות דתיים" גדל ב- 3,000 לירות בלבד לעומת אשתקד. אני מתפלא שמשרד הדתות הסכים לכך, כי ועדת הכספים מוכנה לתת את מלוא תמיכתה לשם הגדלת הסכום בסעיף זה. סכום זה ניתן כהקצבה ולא כהלוואה.

היו"ר י. גורי: שר הדתות, כחבר הממשלה, איננו יכול לדרוש תוספת. חברי הוועדה הם היכולים להציע תוספת בסעיף זה.

ח. רובין: חבר-הכנסת קלמר רשאי לשאול מה היתה עמדת המשרד.

ט. קלמר: אין לי כל ספק שמשרד הדתות דרש סכום יותר גדול. ועדת הכספים מוכנה לתמוך בהצעה בדבר הגדלת הסכום, שהוא אפסי.

בסעיף "תמיכה בישיבות" - יש הגדלה של 20,000 לירות. רצוני שנהיה גלויים וכנים, ונשאל את עצמנו: מהו התקציב לחינוך גבוה? הנה נראה מהו מספר התלמידים שם ומהו מספרם כאן. לפני כמה חודשים הגדלנו את התקציב לחינוך גבוה ב- 1,5 מיליון. לחלקים מסוימים בכנסת ובוועדת הכספים יכול להיות יחס מסוים לגבי ישיבות, שאינני רוצה להגדירו. אבל כאן מדובר על אזרחי המדינה המשלמים מסים ישירים ועקיפין, ובהוכם יש חלק גדול של יהודים דתיים הרוצים שהממשלה תפנה את כספיה גם לענינים הקרובים ללבם. אני רואה שבישיבות לומדים 7,000 תלמידים, והסכום שמופיע כאן כולל לא רק תמיכה, אלא גם עזרה רפואית, ציוד וכדומה. יש איפוא לשים קץ לאותו יחס של זלזול בענינים שהם קדושים לחלק גדול של הישוב. כיצד לא מחבישים להוסיף סכום של 20 אלף לירות לסעיף זה, בו בזמן שהתקציב של האוניברסיטה והטכניון הוגדל בממדים כה ניכרים? בתום הדיון אביא כמובן הצעה באיזה סכום להגדיל את התקציב שנועד לישיבות.

חבר-הכנסת רובין שאל מהן הפעולות של המועצה למען השבת. ההגדלה בסעיף זה היא בסך הכל של 500 לירות. מועצה זו תצטרך להוציא סכומים יותר גדולים להסברה כדי למנוע בעד הפעלת הרכבת התחתית בחיפה בשבת.

בסעיף מועצות דתיות יש השתתפות פחותה מאשר אשתקד.

היו"ר י. גורי: אם הסכום איננו מספיק - משלמים אותו. אין כאן בעיה כי יש חוק בנדון.

ט. קלמר: הפחתה זו איננה מתקבלת על הדעת. השנה יתווספו נקודות ויקומו מועצות דתיות חדשות בקשר לעליה.

בעת הדיון על התקציב הנוסף התעוררה הבעיה של משכורות הרבנים. טענתנו היתה, שלא יתכן מצב שרב לא יקבל משכורת כמו מדריך חקלאי או מדריך אחר במקום. נאמר לנו שיש הסכם על תוספת מתאימה. האם בתקציב הנוכחי ימצא פתרון לבעיה, ורבנים בישראל לא עוד יקבלו משכורות של 60 - 50 לירות לחודש? אני רואה כאן תוספת של 50 אלף לירות. האם הגענו לסיומה של הפרשה העגומה הזו?

למעיף הרבנות הראשית - האם לא הגיעה השעה שנסווה את מסכורתם של הרבנים הראשיים למשכורת של נשיא בית-המשפט העליון? הדבר צריך להתבטא בתקציב הנוכחי. הוא הדבר ביחס לבהי-דין אחרים. אני חושב שמוטלת עלינו חובה מוסרית להביא את השאלה הזו לידי גמר. ובהזמנות זו רצוני לשאול את היו"ר מתי הוא חושב לסיים את הפרשה ולתת לכך ביטוי בתקציב.

כן רצוני לשאול מדוע עד היום לא הועמד כל כלי-רכב לרשות הרבנות הראשית.

קיים פיקוח על הכשרות. השנה הוקטן הסכום והועמד על 18 אלף לירות. הודיעו לנו שבמפעל הנחושת בתמנע הוקם מטבח כשר, וכי ייעשה הדבר גם במפעלים ממסלתיים אחרים.

סוזר מאד שהקטינו בתקציב הפיתוח את הסכום שנועד להלוואות להקמת בנייני דת.

ש. דיין: אני מבקש סליחה למפרע אם אגלה חוסר בקיאות מסוימת בכמה עניינים. רצוני להעלות כמה מחשבות תוך הנחה ששר הדתות החדשות יכול לבחון כמה דברים שיש להם מסורת ונכנסו לשיגרה.

מופיעים בתקציב שני סכומים - 423 אלף לירות ו- 56 אלף לירות - לשובי עולים. מקובל אצלנו לחשוב שגם עכו היא בבחינת ישוב עולים, וכן יש מעברות. אני מבקש לסמן את ההתיישבות בנפרד כדי לדעת מהו הסכום שנועד להתיישבות ואילו הן הפעולות הבעשות ש. בשטח זה נעשית פעולה גם על-ידי הסוכנות היהודית. מהו המפתח או המודד כאן, כיצד ניתנים הסכומים מסעיף זה להתיישבות?

מדוע לא יכללו הישיבות במסגרת משרד החינוך? משרד החינוך מטפל ומפקח על בתי-ספר שונים, ויש עליהם ביקורת ממלכתית. ענין הישיבות הוא סתום, ואין כאן כל ביקורת. באים אלינו עולים מארצות מוצא שונים, וביניהם עדות שונות. האם נקיים ישיבות לעדות השונות. עד מתי? אני סבור שיש לבחון את השאלה מחדש לאור העובדה שמדינת ישראל צריכה לשמש כור היתוך לכל העולים מכל הארצות.

הרב י.מ. סולידאנו: בישיבות לומדים 7,000 תלמידים, מהם 2,000 ספרדים והשאר אשכנזים. ברוב הישיבות לומדים יחד תלמידים אשכנזים וספרדים. אפשר לוטר שבישיבות יש מיזוג של עדות.

ש. דיין: הגיע השעה לבחון את הבעיה מחדש. שמא אפשר להשאיר בישיבות את אותן ההנהלות, אותה התכנית, אבל להעביר אותן למסגרת ממלכתית של משרד החינוך.

הרב י.מ. סולידאנו: יש ישיבות של חוגים שונים, החל מנסורי-קרתא, אגודת ישראל וחוגים אחרים. אין כל אפשרות לשנות. גם בתי-הספר החקלאיים אינם נמצאים במסגרת של משרד החינוך.

ש. דיין: עניני הקבורה עברו בחלקם לרשויות המקומיות. מדוע משאירים את הפעולה במסגרת משרד הדתות?

האם משתפים את הנוצרים או המשלמים בעניניהם הם באמצעות מועצה או ועדה?

שיפוט רבני ובו-דין דתיים - מה ההבדל ביניהם?

ש. דיין -

קיים מוסד הרב קוק העוסק במחקר. מדוע מפעלי הספרות
והמחקר צריכים להיות במסגרת משרד הדתות?

הרב י.מ. טולידאנו: סכום זה מהווה רק המיכה חלקית במוסד זה.

מ. חזני: בתחילה אני מרגיש צורך במלים מספר להגיב על הצעתו
"הנדיבה" של חבר-הכנסת דיין ביחס להעברה הישיבות
לפיקוחו של משרד החינוך. הצעה חשובה כזו מן הראוי שתגיד אותה במליאת
הכנסת. די לנו השמות שאתם עושים בחינוך הממלכתי דתי היסודי, ואם יש
פינה אחת של ישיבות שהיא עדיין משוריינת - הסר ידיך ממנה.
(היו"ר י. גורי: אינני מאושר מהנוסח הזה.) אינני מאושר מההצעה הזו.
מבחינת האספקט התקציבי - אני מוכן לשקול את ההצעה, ואם כך - תעמיד
את הישיבות במעמד שווה עם בתי-ספר תיכוניים וגבוהים.

כולנו מצפים ליום בו לא תהיה אצלנו חלוקה
לספרדים ואשכנזים, כולנו מצפים ליום בו יהיה בקרבנו מיזוג! אמת
של גלויות, ושהחורה תילמד באותה שפה בה ניתנה לנו מסיני. אם לא הגענו
עדיין לכך, כשם שבהרבה שטחים אנו רחוקים מהרצוי, אין זה צריך למנוע
את תמיכת המדינה בישיבות.

חברי חבר-הכנסת קלמר חדש בתקציב, ואסתפק לכך
במספר הערות, מבלי להיכנס לניתוח הסעיפים השונים. אנו טוענים לקימוצי
וקיצוצים בתקציבי משרדי הממשלה, אבל הקימוץ והקיצוץ צריכים להיות
במידה שווה. לא יכולה להיות כאן מידת איפה ואיפה בקיצוצים. אם תעיינו
בסיכומים של הוצאות משרד הממשלה תיווכחו לדעת, שאין משרד שאין בו
תוספת של סכומים ניכרים, באחוזים ניכרים. בדברי ההסבר מוסבר שיש שם
קצת פעולות חדשות, ובעיקר התייקרות, ובמחייבה ריאלית אין תוספת. רק
במשרד אחד אין כל תוספת, והוא משרד הדתות. ואני שואל: מדוע זה כך,
כיצר שר הדתות משלים עם זאת? אביא בנדון שתי דוגמאות, נוסף לאלו
שהביא חבר-הכנסת קלמר. ומדוע אני מביא את שני הסעיפים האלה? - כיוון
שהם מסודרים בצורה נאה ומתקבל הרושם שיש בהם אפילו הגדלה, אבל
במציאות יש הקטנה.

בסעיף תשמישי קדושה יש הגדלה, אבל מתוך הסכום
ברוטו יש השתתפות העולים בסכום של 135 אלף לירות. למעשה אתה מעמיד
את הסעיף על 10 אלפים לירות. נזדמן לי לשוחח עם עולים מרוסניה. אחר
גבוה מהם הם יהודים שומרי מצוות. לעולים אלה צריך לספק תשמישי קדושה,
ומאיזה סכום הם ישתתפו? למעשה ההקצבה השנה היא פחותה מאשר אשתקד.

דוגמה שניה. תקציב הפיתוח של משרד הדתות
הועמד על 175 אלף לירות. אין כל שינוי, אבל מבחינה ריאלית יש ירידה,
וכן גם מבחינה נומינלית.

לבניני דת נועד סכום כמו של אשתקד. בעצם פעולת
השיכון יש עליה עצומה. סעיף זה צריך לגדול באורח אוטומטי במקביל לעליית
הסכומים שנועדו לשיכון.

אתרים היסטוריים - מי מבצע את הפעולות, משרד
הדתות או המחלקה לארכיאולוגיה? אני מבקש להעביר את הסעיף הזה לחברה
לתיירות ולא להשאירו באכסניה של משרד הדתות. אולי נעסוק קצת פחות
בארכיאולוגיה ובדאג להווה. אם אי-אפשר לקיים את שני הדברים יחד, נעשה
לביצור הרוח בהווה למען רציפות היסטורית, ונעסוק פחות בעצים ואבנים
של העבר.

ועדה מושלמית - אני סבור שבתנאים הקיימים
אין להקים נציגות ארצית; אם ועדות מקומיות קיימות באורח פורמלית, מן
הראוי לתת להן השפעה על העניינים ולשתפם בהם.

מ. חזני -

אני בטוח ששר הדתות יודע את מצב הדיור של בתי-
הדין הרבניים ברחוב יבנה בהל-אביב.

הרב י. מ. טולידאנו: יש כבר מגרש למטרה זו וגם תכנית לבנין חדש.

מ. חזני: מהו המצב העובדתי ביחס למשכורת הרבנים בישובי עולים?

מ. כהנא: כמו בעבר כן גם הפעם, אינני מתייחס לתקציב זה
כלתקציב של שר הדתות. אני יודע שבעבר שר הדתות
לא היה שבע-רצון מהתקציב שהועמד לרשותו, ואני מניח אותה הנחה לגבי
תקציב זה.

הביקורת שלי ביחס לתקציב הקודם קיימת גם היום.
הביקורת מהבטאת ככך, שבעור ותקציבים אחרים עלו במידה ניכרת, תקציב
משרד הדתות לא זכה לעליה זו, והשנה הוא בעצם הוקטן. אני חושב שאין
לכך כל יסוד, והדבר נובע מתוך אי-הכרה או התנכרות למצב העובדתי, ואתחיל
בענין הישיבות.

ההערות שהושמעו מפי חבר-הכנסת דיין ביחס לישיבות
מראות עד כמה יש אי-ידיעה על הישיבות, מה הן, מה תפקידיהן, ומה עושים שם.
אני חושב שלו היה במדינה מפעל חינוכי דוגמת מפעל הישיבות, והוא לא היה
מפעל דתי, היו רבים מנסים לתהות על קנקנו, להבינו ולהעריכו. אני מציע
לחברי הכנסת להכיר את המפעל החינוכי של הישיבות, ואז הערכתכם היתה אחרת
לגמרי, אלא שבכלל לא מנסים לדעת ולהכיר מה נעשה שם. אפשר להכיר את
התפקיד שממלאות הישיבות בקשר למיזוג גלויות, החדרת הרוח היהודית והאמונה
היהודית. אילו היה בארץ מפעל אחר דוגמת ישיבת פוניביש, מפעל לא ממלכתי
שהוקם ביוזמה פרטית - לאיזו ההערצה והערכה היתה זוכה. ואילו בישיבות
אין מכירים ואין רואים אותן. הייתי מציע לחברי הכנסת לעבור שם פעם אחת
ולראות מה הוקם ומה נעשה, ולא לדקא בכספי המדינה ותמיכתה. לכן דואב
הלב למראה ההתנכרות למפעל של הישיבות.

מספר פעמים עשיתי השוואה מעל במת הכנסת, כמה
נתנו למפעל זה של ישיבות בשנים האחרונות, כיצד התקציב למטרה זו לא
עלה אלא הוקטן, וכיצד התקציב למפעלים חינוכיים אחרים עלה. אנו יכולים
לעשות השוואה ברורה גם בתקציב הנוכחי. התקציב לחינוך התיכון הוגדל
השנה ב- 30% ואינני מהנגד לעליה זו - אבל מדוע לא נתנו לצד השני?
התקציב לחינוך הגבוה הוגדל ב- 50%, ומדוע התקציב לישיבות לא הוגדל?
זוהי שאלה ברורה הדורשת תשובה.

מלים מספר בקשר לעולים. אנו יודע מי היא
העליה הבאה אלינו, כמה היא סבלה במשך השנים מבחינה יהודית. לא
אגיד איזה אחוז מבין העולים הם דתיים, אבל רובם ככולם בזקקים לשירותים
דתיים, אפילו אם הם אינם דתיים. איפה כאן ההתחשבות באותה עליה בתקציב
הרגיל ובתקציב המילואים שהוגש לכנסת?

אני חוזר על דברי חבר-הכנסת חזני בנוגע למעיף
של תשמישי קדושה. השתתפות העולים הוגדלה ב- 100%. כנראה שמכירים בזה
שעולים אלה זקוקים לתשמישי קדושה. מדוע לא העלו לפחות את ההשתתפות
של משרד הדתות ב- 100%? לא, ממשרד הדתות הורידו 1,000 לירות.

הוא הדין בקשר להשתתפות במבנים. לשיפוץ אתרים
היסטוריים הוסיפו סכום של 50 אלף לירות, ואילו לבנינים לצרכים דתיים
הקטינו את התקציב ב- 50 אלף לירות. לא רק שאין התחשבות בעליה שבא אלינו
ושצריך לספק לה מבנים דתיים; לא רק שאין התחשבות בעובדה שהבניה התייקרה -
אלא שעוד מורידים את הסכום ב- 50 אלף לירות. אין עיני צרה בשיפוצם של
אתרים היסטוריים, אבל אני מזדהה בהחלט עם הדברים שנאמרו על-ידי חבר-
הכנסת חזני.

ק. כהנא -

מועצות דתיות: קיים חוק בנדון, ומקציבים מה שהחוק
מכתיב. אני קובל על כך שמשרד הדתות לא יכול היה לספק צרכים דתיים מתוך
כפיפות לסעיף שאיננו סעיף. את אותם מאה אחוז הבטיחו בקשר למשכורות
הרבנים, אבל בכך אין עדיין משום סיפוק צרכים דתיים. הדבר איננו מסתיים
במתן משכורת לרבנים. מדוע לא כוללים כאן את ההוצאות המוערות שצריך
להוציא עבור המועצות הדתיות? מדוע מכניסים כאן פחות, האם כדי להגיש
לי תקציב נוסף ובו לעשות עמדי חסד שהנה שוב מקציבים סכומים לצרכים דתיים?
מסתבר שבתקציב הנוסף בותנים את מה שצריך היה לתת בתקציב הרגיל, וטוענים
שיש תוספת לעניינים דתיים.

יש מפעלי ספרות ומחקר שונים - מוסד הרב קוק איננו
היחיד, וגם הוא איננו מוסד ממסלתי. אני יודע שסעיף זה קיים גם במסגרת
של משרד החינוך והתרבות, ובסעיף זה יש הגדלה של 50%. מדוע אין הגדלה
מקבילה בסעיף זה של משרד הדתות?

אני חושב שהיחס הזה לצרכים הדתיים, כפי שהוא לידי
ביטוי בתקציב, איננו הולם את המציאות במדינת ישראל, איננו הולם את
העבודה שבמדינת ישראל יש ציבור דתי רחב, ציבור החי חיים דתיים אינטנסיביים
ותורם רבות גם מכספו הוא למען צרכים אלה, שהם ראויים לאותה תמיכה כמו
שאר הצרכים. יהיה זה לכבוד המדינה אם היא תתמוך בצרכים אלה לפחות כשם
שהיא תומכת בשאר הצרכים. ואני מציג לבסוף את השאלה: האם מגיע יחס כזה
לצרכים הדתיים, כפי שהוא בא לידי ביטוי בתקציב משרד הדתות?

ג. בדר:
אני מכיר את הרב טולידאנו, שזו הפעם הראשונה שיש
לי הזכות לדבר עמו.

אינני רוצה לנתח עתה את התקציב לפרטיו, אבל אם
אני רואה לפני את התקציב הכולל של המדינה, כפי שהיה כתוב עד אמשול,
הרי הוא גדל ב-8%, ואילו תקציב משרד הדתות עלה ב-1,5%, עליה שאיננה
מדיקה אף את ההתייקרות, לפי נתוניו המתונים של שר האוצר, ופירושו
של דבר שהתקציב צומצם באופן יחסי. אני בעד צמצום התקציבים של המשרד,
וגם תקציב זה בכלל אלה, אבל אינני יכול להבין מדוע הצמצום נפל רק בגורלו
של תקציב זה. האם זה עונש שרוצים להטיל על משרד הדתות או על היהדות
הדתית? אני רואה בכך הפליה ויחס עוין של הממשלה לדת ולצרכים הדתיים,
ואני מוחה נגד זה. אני מזמין את שר הדתות שישתתף עמי במחאה זו.

מגישים לנו עתה תקציב רגיל נוסף בן 35 מיליון.
אני אציע קודם כל להקציב מהתקציב הנוסף סכום מתאים לתקציב משרד הדתות
כדי להשלים אותו, לא על-מנת שיהיה יותר גדול אלא כדי שלא יהיה יותר
קטן.

יש כאלה החושבים שכספים המוצאים לצרכים דתיים
הם בנחינת בזבוז; אני מציג שהממשלה תכריז שהיא איננה נותנת כספים
עבור צרכים דתיים, ואז בטוחני שבעם הזה, על כל שכבותיו ימצאו כוחות
מתאימים שידאגו לכך. צרכים דתיים היו קיימים בגולה, ללא תקציבים
ממשלתיים. אבל אי-אפשר מצד אחד לאשר תקציב כזה, ומצד שני לוטר שהממשלה
דואגת לסיפוק הצרכים הדתיים של האוכלוסייה. יש בכך משום צניעות. אם
אינכם רוצים לתת תקציב לשירותים דתיים - אל תתנו, אבל תרשמו סכום
זה כדי לצאת ידי חובה.

אני עובר לשאלת המועצות הדתיות. - בשנת 1949 הוחלט
על חוק תקציב לשירותים דתיים ולמועצות דתיות. בהסכמתו של כב' שר הדתות
דאז, הרב מיימון, הוחלט שזה יהיה חוק לשנה אחת. הכוונה הייתה שתוך
שנה נחליט על חוק מועצות דתיות שיהיה מבוסס על יסודות משפטיים ויבטיח
שלציבור תהיה השפעה של ממש במועצות הללו. אלא מאי? העניין הפך למשהו
קבוע, וכל שנתיים מביאים לכנסת הצעה בדבר הארכת תוקפו של החוק. סגן
שר הדתות לשעבר ניסה אפילו להפוך את החוק לחוק קבע ולהשאיר בו דברים
ללא יסוד משפטי, ובינתיים להשאיר את המינוי למועצות דתיות וכן את

י. בדר -

שאלת הרכבן וכדומה בסמכות מפלגה אחת, שהיא לפעמים - תוך לחץ - משתפת במקצת גם מפלגה שניה. ואם יש יסוד לדבר על כפיה והפליה עדתית, הרי המועצה הדתית בירושלים משמשת דוגמה בולטת לכך.

אני מציע לשר הדתות להביא לכנסת הנוכחית את חוק המועצות הדתיות. אני יודע שבממשלה יש שתי הצעות בנדון, ואני גם יודע שהיו חילוקי-דעות בממשלה איזו מסתי ההצעות להביא לכנסת. אני מזמין את שר הדתות שיביא לכנסת את ההצעה ואנו נעבד אותה.

אני עובר לשאלת משכורת הדיינים. הנוהג בוועלה הוא, שכאשר היא דנה על משכורת השופטים היא גם דנה על משכורת הדיינים. חבר-הכנסת חזני דרש שהדיון יהיה מקביל ומשותף. את שאלת משכורת השופטים סיימנו, ואילו בעיית הדיינים טרם באה על סיומה. החילון בדיון זה, ונשמעו דרישות שונות בנוגע לדירוג הדיינים לדרגותיהם וכן בנוגע למשכורתם של הרבנים הראשיים. יו"ר הוועדה הנכבד, לאחר ששקל את הדברים, הביע דעה סופית שלו בנוגע למשכורתם של הרבנים הראשיים, שהיא זהה עם דעתי ועם דעתו של חבר-הכנסת חזני. אבל הזמן חלף, ובינתיים לא נעשה דבר. כמה פעמים שאלתי, ולא רק אנן, מה גורל השאלה בדבר משכורתם של הדיינים. השאלה סופיעה בסדר-היום של הוועדה, אבל איננה מגיעה לכלל דיון. האם הכוונה למשוך את הדבר עד לכנסת הרביעית? אני מבקש שנסיים את הפרשה עוד בטרם יסתיים הדיון על התקציב. אני יודע שהיינו צריכים לדון על השאלה מייד לאחר שסיימנו את הדיון על משכורת השופטים. זה כבר שנה וחצי שאנו מזכירים שיש לקיים דיון כזה.

היו"ר י. גורי: חברי הוועדה הטוענים שהענין נדחה זמן רב צודקים;

הוא באמת נדחה, לרגל סיבות שונות. בין הסיבות קיימת סיבה אחת, והיא לא בין האחרונות, שאנו תמיד נרדפים על צווארנו וכיוון שכך לא תמיד שומרים על המוקדם והמאוחר. מזמן הגיעה שעתו של הענין. בשבוע האחרון ביקשתי מהמזכיר לקרוא לישיבה את ועדת המשנה. בינתיים נתקבלה דרישה מהדיינים בתל-אביב לקבל משלחת שלהם לפני הסיכום של הוועדה. הפגישה נקבעה אתם ליום ה' שעבר, אבל הם ביקשו לדחותה כיוון שהם קיימו כנס באותו היום. מבוי וגמור אתי שלא אביא את התקציב לפני שאגמור את השאלה הזו, והיא לא תידחה יותר.

י. בדר:

לשאלת הרבנים בישובי העולים - אינני יכול לדבר על הענין בלי זעזוע נפשי. חונכתי בהרגשה שרב זה מעמד מסוים. בחיים שלנו מעמדו של אדם תלוי במידה רבה ברמת השכר. הייתי מבין לו הממשלה היתה מחליטה שאין צורך ברבנים כסריים בישובי עולים, אבל היא החליטה אחרת, ואם יש רבנים בישובי עולים לא יתכן להמשיך לשלם להם משכורת של 50 לירות לחודש. בתקציב אין תשובה לבעיה זו.

חברי הוועדה יודעים שאני נגד כפיה דתית. אם יש בין הדתיים החושבים שאמשר באמצעות כפיה לעשות משהו למען השבת, הרי אין הם אלא טועים. אבל הבעיה של השבת איננה בעיה של כפיה אלא של הסדר ממשלתי. מה גורלו של חוק השבת? היו בנדון הצעות שונות, ומספר פעמים נאמר מעל ג'אח הכנסת, שהממשלה מכינה חוק שבת. היכן הצעות אלו? האם הכוונה למשוך את הדבר עד לכנסת הרביעית? אם זוהי הכוונה - תאמרו אותה באופן גלוי. כאן לפנינו שוב צביעות. אחם מביאים לכנסת צווי מכס, חוק תקציב, חוק ראשי עיריות - היכן חוק השבת? כיוון ששר הדתות בוודאי ישמיע סקירה בכנסת בפתיחת הדיון על תקציב משרדו, הרי אבקשו - ואני גם מיעץ לו זאת - שלא יסתח את הדיון על תקציב משרד הדתות מבלי לומר לכנסת: חוק השבת מונח על שולחנות חברי-הכנסת, או הוא יונח על שולחנות הכנסת בעוד שבוע. זוהי בעיה חשובה. אין צורך במועצה למען השבת שתלחץ נגד הטעלת הרכבת התחתית בשבת. על הממשלה להגיד דברה בנדון, כי היא כללה את חוק השבת בקווי היסוד שלה.

היו"ר י. גורי:

אנו נשמע את תשובת שר הדתות בישיבה הנאה. רצוני להביא לידיעת ועדת הכספים שחבר-הכנסת קרגמן ביקשני להכניס רביזיה בסעיף אחד בתקציב הנוסף. לא הסכמתי לכך. הוא ביקשני להכניס אסתייגות. המדובר בסעיף - מס קניה - תוך אישור העלאת תעריפים על-ידי ועדת הכספים.